

Fastighets AB Lybeck
c/o CapMan Group

Delgivningskvitto

Byggnadsminnesförklaring samt fastställande av skyddsbestämmelser för Värtans stationshus, på del av fastigheten Lybeck 3, Stockholms kommun

Beslut

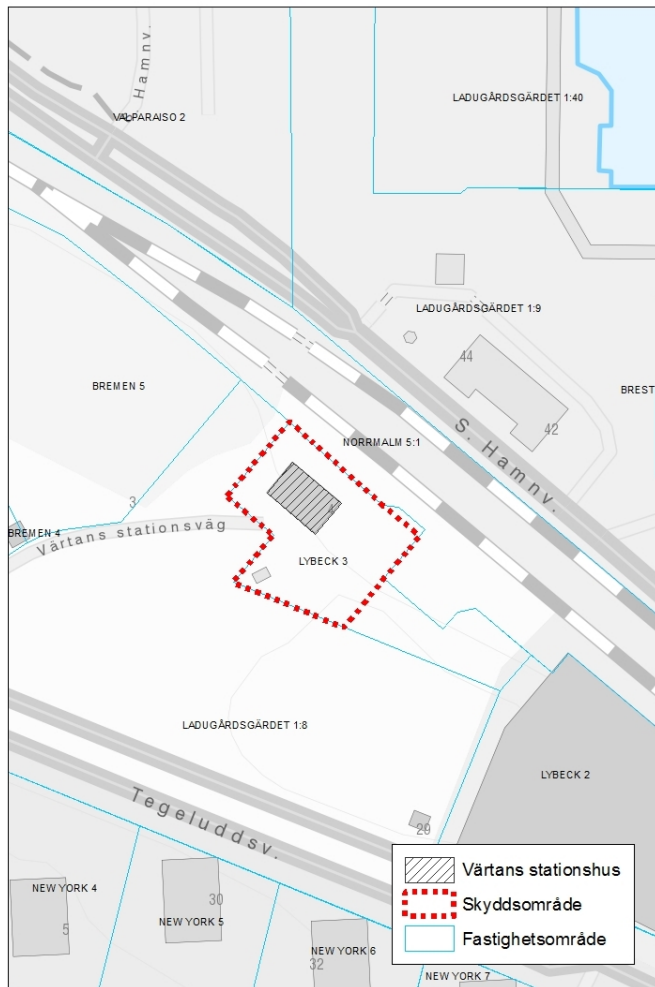
Länsstyrelsen i Stockholms län beslutar att Värtans stationshus, på del av fastigheten Lybeck 3, har övergått till att bli byggnadsminne enligt kulturmiljölagen (KML) samt fastställer nedan angivna skyddsbestämmelser.

Skyddsbestämmelser

För byggnadsminnet gäller följande skyddsbestämmelser:

1. Byggnaden får inte rivas.
2. Byggnaden får inte till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras.
3. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
4. Byggnaden ska underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhåll ska utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet ska ske med material och metoder som är anpassade till byggnadens kulturhistoriska värde.
5. Det på situationsplanen markerade, med särskild linje avgränsade området, får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt ändras. Området ska vårdas och hållas i ett sådant skick att byggnadens karaktär inte förvanskas.

Byggnadsminnet Värtans stationshus med skyddsområde

Beskrivning av ärendet

När ett *statligt byggnadsminne* övergår till en annan ägare än staten övergår det enligt 3 kap 1 § kulturmiljölagen (KML) till att bli byggnadsminne enligt denna lag. För en sådan byggnad gäller att Länsstyrelsen enligt 3 kap 7 § KML ska utfärda en förklaring om att den har övergått till att bli ett byggnadsminne enligt KML. Detta beslut utgör denna förklaring.

Skyddet av Värtans stationshus inleddes med att det blev statligt byggnadsminne den 21 augusti 1986. Skyddsbestämmelserna för stationshuset fastställdes genom regeringsbeslut den 8 juli 1999. Byggnaden upphörde att vara i statlig ägo den 31 maj 2000.

Kulturhistorisk beskrivning

Stationshuset vid Värtabanan uppfördes 1882 efter ritningar av SJ:s chefsarkitekt A W Edelsvärd. Det sena 1800-talets industrialisering av Stockholm hade skapat ett behov av större hamnar, i synnerhet för gods. Vid fjärden Lilla Värtan fanns de

Datum
2019-06-14

Beteckning
4321-8077-2019

rätta djupförhållandena och förutsättningarna för att skapa en skyddad hamnbassäng utgående från den naturliga viken Storängsviken. Området var ännu kring 1800-talets mitt i stort sett obebyggt. Värtahamnen anlades 1879-1886 och i slutet av 1910-talet tillkom Frihamnen som blev en tullfri zon.

Hamnens läge utanför staden kompenserades med en ny godsjärnväg, Värtabanan. Banan anlades av Stockholms stad för godstrafiken från Värtahamnen till den norra stambanan vid Karlberg, fram till 1913 även för persontrafik. Värtahamnen blev också en viktig kolhamn för SJ så länge ånglok var i bruk.

Edelsvärd fick i uppdrag att rita samtliga byggnader vid banan, även vid Norrtull och Albano. Kvar idag finns endast stationshuset vid Värtan. Det är uppfört i två våningar med vind och fick en tydlig nyrenässansprägel med inspiration från fransk 1500-talsarkitektur. Med sina höga tak och h-formade huskropp påminner byggnaden om ett mindre franskt lantslott, vilket uppmärksammades av journalisten Jolo (Jan Olof Olsson) som beskrev stationshuset som ett "litet slott från Loire". Utmärkande är sidoflyglarnas spetsiga tak och de runda oxögefönstren med krönande klotdekorationer. Sockeln är i sten medan fasaderna är utförda i rött tegel med gesimser/listverk, fönsteromfattningar och hörn i ljus puts.

Interiört har flera förändringar gjorts och bottenvåningens lokaler användes en tid som arkiv, samlingslokal och bibliotek för Svenska Järnvägsklubben. Där fanns från början väntsalar för 1:a, 2:a och 3:e klass liksom godsutrymme och expedition. Övervåningen har tidigare varit bostad för stinsen som också var postmästare. Vid tiden för detta beslut inrymmer byggnadens två våningar kontor medan vinden är oinredd.

Motivering till beslutet

I den byggnadsminnespolicy som tagits fram av Länsstyrelsen i Stockholms län fastslås att byggnadsminnena ska avspegla länets särart och historiska utveckling.

Värtabanan var en förutsättning för att Stockholms stora djuphamn skulle kunna anläggas utanför stadskärnan på 1880-talet. Med banan transporterades hamnens gods vidare till stambanan i Norra stationsområdet. Värtabanan blev snart en av landets mest trafikerade med även persontrafik fram till 1910-talet.

Värtans stationshus, som är ett verk av SJ:s chefsarkitekt A W Edelsvärd, uppfördes 1882 som en del av Värtabanan. Idag kvarstår endast Värtans stationshus som en representant för Edelsvärds stationsarkitektur vid denna järnväg. Byggnaden speglar tillkomsten av Värtahamnen och den viktiga järnvägsförbindelsen till stambanan, och är därmed en pusselbit i förståelsen av huvudstadens transport- och kommunikationshistoria.

Ur ett nationellt perspektiv finns få av Edelsvärds mindre stationsbyggnader bevarade och stationshuset vid Värtan har en för Edelsvärds stora produktion av stationshus en mindre vanlig form i en franskinspirerad nyrenässansstil. Länsstyrelsen anser sammantaget mot bakgrund av byggnadens koppling till Värtahamnens tillkomst och att byggnadens exteriör har bevarats i hög

utsträckning, att byggnaden har ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde vilket motiverar ett fortsatt skydd enligt kulturmiljölagen.

Bestämmelser som beslutet grundas på

Om ett statligt byggnadsminne övergår till en annan ägare än staten ska det enligt 3 kap 1 § KML (1988:950) utgöra ett byggnadsminne enligt denna lag. För dessa byggnader gäller att Länsstyrelsen enligt 3 kap 7 § KML ska utfärda en förklaring om att byggnaderna har övergått till att bli byggnadsminnen. När byggnaden förklaras för byggnadsminne, ska Länsstyrelsen enligt 3 kap 2 § KML genom skyddsbestämmelser ange på vilket sätt byggnaden ska vårdas och underhållas samt i vilka avseenden den inte får ändras. Om det behövs får det också finnas bestämmelser om att ett område kring byggnaden ska hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas.

Information

Om det finns särskilda skäl får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att ett byggnadsminne ändras i strid mot skyddsbestämmelserna.

Hur man överklagar

Beslutet kan överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm enligt anvisningar på bilaga 2.

Beslutande

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Johan von Sydow med handläggare Johan Aspfors som föredragande.

Bilagor

Besvärshänvisning

Kopia till

Riksantikvarieämbetet
Stadsmuseet
Stockholms kommun

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Bilaga

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du **skriftligen** överklaga beslutet hos förvaltningsrätten. **Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Stockholms län, Box 22067 104 22 Stockholm. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till stockholm@lansstyrelsen.se.** Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till förvaltningsrätten.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas eller inte.

Om den som överklagar är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer
- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen på e-post till stockholm@lansstyrelsen.se eller telefon 010-223 10 00. Ange diarienummer för beslutet.